

Список літератури

1. Пунченко О. П. Цивилизационное измерение истории человечества: [монографія] / О.П. Пунченко. – Одесса: Астропринт, 2013. – 448 с.
2. Тоффлер Е. Третья волна / Е. Тоффлер. – К.: ВД «Всесвіт», 2000. – 480 с.
*Науковий керівник: Стороженко Л.Г.,
канд. філол. наук, доцент*

УДК 82.0:364.122.5 (477)

Хлівнюк К.С.

ДВНЗ «Київський коледж легкої промисловості», Київ

УРБАНИСТИЧНА ТЕМАТИКА У ТВОРАХ В. ПІДМОГИЛЬНОГО ТА Б. НИЖАНКІВСЬКОГО

Українська прозова урбаністика зародилася задовго до появи модернізму. Першими спробами показати місто як носія нового типу відносин, але разом з тим і певного чужого щодо людини і її суті середовища бачимо вже у творах П. Куліша (роман «Чорна рада») та Т. Шевченка (поема «Сон», повість «Художник»). Процес складного співіснування міських та сільських життєформ у прозовій літературі бачимо у творах Панаса Мирного (роман «Повія») та І. Франка (повісті «Борислав сміється», «Перехресні стежки», «Воа constrictor»). Цілком реальним персонажем виступає Київ у романі І. Нечуя-Левицького «Хмари».

В основу свого дослідження ми поклали особливості зображення міста, взаємодії людини та урбанізованого соціуму двома українськими літераторами, представниками інтелектуальної прози, вихованими на кращих зразках європейської класики – В. Підмогильного та Б. Нижанківського. Засвоюючи світовий літературний досвід модерністів, кожен з них по-своєму переосмислив труднощі світоглядного переродження загалом патріархально-селянського українського соціуму та мав свої специфічні завдання відповідно до умов власної літературної діяльності.

Проблематику урбаністичної української літератури аналізували у своїх розвідках В. Агеєва, А. Біла, Л. Кавун, І. Кравченко, С. Павличко, І. Матковська, М. Тарнавський, В. Фоменко.

Валер'ян Підмогильний та Богдан Нижанківський, крім подібності тематики їхніх творів, митці одного покоління, з тою відмінністю, що В. Підмогильний жив і творив у пожовтневій Радянській Україні, а Б. Нижанківський працював у Західній Україні (де й написав всі аналізовані тут нами твори), а потім в еміграції. Навіть назви їхніх творів іноді перегукуються: «Собака» В. Підмогильного та «Собака справа» Б. Нижанківського. Роман Підмогильного «Місто» вийшов у 1928 році, а

перша коротких оповідань з міського побуту «Вулиця» Б. Нижанківського у 1936 році. Хоча у поезіях цього автора і раніше звучали міські мотиви, опіувались «зчорнілі мури кам'яних симетрій».

Події роману «Місто» розгортаються у радянському Києві, герої оповідань і новел Б. Нижанківського мешкають у буржуазному Львові, однак щодо літературних персонажів обох авторів доречно згадати зауваження Соломії Павличко що «місто не є просто темою, топосом чи типом пейзажу. Місто є символом певного типу свідомості як автора, так і його героя. Ця свідомість достатньо рафінована, вона вихована бібліотекою, а не природою... В українській літературі з її закомплексованістю на народі, природній сільській людині, звернення до міста відбувалося особливо повільно й невпевнено. Мовно й соціально місто завжди було ворожим українцю».

Персонажі творів Б. Нижанківського – це, здебільшого, декласовані елементи, міські батяри, злодії, люди, які часто перебувають на грані. Більшість з них родом з села, сумують за ним і музика міських вулиць видається їм «сірою мрякою». Однак у хвилини найвищого духовного напруження їм таки хочеться знову опинитись на міських вулицях, «потонувши в гамір вулиць жити». Герой роману В. Підмогильного «Місто» Степан Радченко теж приїхав до Києва з села, приїхав, аби, здобувши освіту, повернутись додому. Однак місто зтягнуло його в свої тенета. Навіть обурюючись його бездуховністю, байдужістю до окремої людини, герой ставить собі за мету підкорити місто. У хвилини душевних потрясінь він іноді поривається покинути Київ, але знову найменша навіть зачіпка лишає Радченка у місті і ми розуміємо, що ніколи він в село не повернеться.

Отже, надтексти міста, зокрема Києва і Львова, є потужним чинником творення образів персонажів у творах В. Підмогильного та Б. Нижанківського. Без «живих вулиць» неможливо було б передати екзистенційно-життєву рефлексію героїв.

Список літератури

1. Павличко С. Теорія літератури / Павличко Соломія; передм. Марії Зубрицької. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 679 с.

*Науковий керівник: Прима В.П.,
викладач*